

נוהל טוהר בחינות

נוהל זה הוא חלק ממדיניות בית הספר להבטחת אקלים חינוכי מיטבי, אשר נועדה לאפשר לכלל השוהים בו להביא לידי ביטוי את יכולותיהם ואת איכויותיהם, לממש את הפוטנציאל האישי הגלום בהם, ובכך לאפשר צמיחה והעצמה אישית וקבוצתית.

בית הספר הכפר הירוק הוא מרחב חינוכי השואף להבטיח תהליכי הוראה-למידה איכותיים המאפשרים פיתוח ומיצוי יכולות של המתחנכים. קיומו של מרחב חינוכי שכזה תלוי באמון ההדדי שבין חברי קהילת בית הספר ובאמינותם של תוצרי הלמידה. **ערך הכבוד (ועמו ההגינות והיושר) הוא נר לרגלינו ואנו שואפים לתת לו ביטוי במסגרת השמירה על טוהר הבחינות.** זוהי אחריותנו וחובתנו כמורים וכמתחנכים להבטיח מרחב לימודי, שמאפייניו הם: **יושרה ומתן הזדמנות שווה והוגנת.** שימו לב! בית הספר הכפר הירוק מוגדר במשרד החינוך כ'**בית-ספר ירוק**' (בית-ספר שלא נמצאה בו פגיעה בטוהר הבחינות). **חובת כולנו לשמר מצב זה במלואו, עבורנו ועבור הדורות הבאים של מתחנכינו.**

קהילה יקרה,

▪ **מה מטרתו של מסמך זה?** למסד את הכללים הנדרשים כדי להבטיח שכל תהליכי ההערכה הבית ספריים, יהיו מהימנים וישקפו ערכים של הגינות ושל יושר.

▪ **מה הוא 'טוהר בחינות'?** עיקרון ולפיו כל אירוע הערכה צריך לבטא את ידיעותיו ובקיאותו האישיים של הנבחן **בלבד**. עיקרון זה מחייב את כל הגורמים המעורבים בתהליכי הערכה (צוות חינוכי ותלמידים) לוודא שכתובת אירוע הערכה על ידי התלמיד, תיעשה בהגינות וביושר, תוך שמירה קפדנית על כללי ההתנהגות ותקנות המשמעת, ומטרתו היא להבטיח תוצרי הערכה מהימנים.

▪ **למה זה חשוב?**

- **אנו מכירים באחריות שלנו כלפי מתחנכינו!** אנו שואפים לבטא ערכים אלה בכל היבט והיבט של עשייתנו, בין היתר באמצעות מתן דוגמה אישית, במסגרת טיפול בתהליכי הערכה. פגיעה בטוהרם של אירועי ההערכה, מקנה יתרון לא הוגן לנבחנים מסוימים ופוגעת באווירה החינוכית, לכן אנו רואים בטוהר הבחינות משימה ערכית ומוסרית. כמו כן, חינוך תלמידינו לטוהר בחינות, מאפשר לתלמידינו להצטייד בכלים מעשיים להתמודדות עם אתגרי הערכה בחייהם כבוגרים (פסיכומטרי, צה"ל, אקדמיה וכו').

- **כמוסד חינוכי מוביל אנו מכירים באחריות החברתית שלנו!** פגיעה בטוהרם של אירועי ההערכה, משליך על כלל הנבחנים ועל התייחסות החברתית לערכן ולאמינותן של הבחינות ככלי להערכה מסכמת וככלי למיון שוויוני בין התלמידים לצורך המשך לימודיהם.

- **אנו מכירים בחשיבות האמון ההדדי בין מורה לתלמיד!** האמון בין מורה למתחנך הוא ערך יסודי מהותי לקיום תהליך התחנכות משמעותי. אנו מעודדים את תלמידינו לנהוג עמנו ביושר ובפתיחות, בין היתר לבטא בפנינו את חששותיהם ומצוקותיהם, כדי שנוכל לאפשר להם למצות יכולותיהם בדרך המטפחת תחושת מסוגלות ומכבדת אותם כאנשים הוגנים וישרים. חשוב לנו לומר לתלמידינו: שמי שטועה ומכיר באחריותו - יכול גם לתקן ולצמוח!

▪ **מהי הפרה של 'טוהר הבחינות'?** הפרת החובה של הנבחן לכתוב את הבחינה בלי להיעזר באחרים או לעזור לאחרים ובלי להיעזר בחומר שלא הותר בשימוש לגבי אותה בחינה.

שימו לב! נוהל זה נוקט לשון 'בחינה', אך עקרונותיו נכונים (בשינויים הרלבנטיים) לכל תוצר הערכה באשר הוא: בחינות, בחינות בית, בחנים, מבדקים, עבודות (עיוניות, אומנות, כתיבה, חקר וכו').

באשר לבחינות הברגרות (החיצוניות והפנימיות): בית הספר מחויב לפעול על פי הוראות חוזר מנכ"ל.

▪ **מה קורה כאשר חלה פגיעה בטוהר הבחינות?** תלמיד שיפר את נוהל טוהר הבחינות, יועבר לביורר ולטיפול משמעותי, ומבחנו ייפסל.

▪ **על מי חלה החובה לשמור על טוהר הבחינות?** על כולנו! זכרו, לאפשר לחבר להעתיק - אינו מעשה חברי. לדווח על העתקה או על אירוע הערכה שדלף אינה 'מלשנות' - אלא נקיטת עמדה ערכית מוסרית.

▪ **איך נבטיח שמירה על 'טוהר הבחינות'?** ממש פשוט! נקפיד כולנו על הכללים הבאים:

כללי התנהלות התלמידים בזמן הבחינה:

- **חובת כיבוד הוראות המשגיח:** על התלמידים לקיים את הנחיות המשגיח במלואן.
- **הכניסה לחדר הבחינה:** התלמידים יניחו את חפציהם האישיים וכל אמצעי האסור לשימוש, לרבות טלפון סלולארי כבוי וכל אמצעי אלקטרוני אחר, במקום שבו התבקשו להניחם (או בתיק או על שולחן המורה) עד לסיום הבחינה.
- **מה אסור להכניס?** אין להשאיר על שולחן הבחינה מכשיר טלפון נייד או כל אמצעי אלקטרוני אחר, כגון: שעון חכם, מצלמה, אוזניות, עט אלקטרוני ועוד. הימצאותם של אמצעים אלה ברשות התלמידים אסורה, גם אם לא עשו בהם שימוש בפועל.
- **מה מותר להכניס?** בבחינות שבהן מותר שימוש באמצעי עזר, כגון מילון דו-לשוני, מחשבון, חומרי לימוד כתובים עליהם להיות מקוריים, ללא שינויים וללא תוספות. במקרים שבהם יימצא כי אמצעי העזר אינם מקוריים לא יותר השימוש בהם.
- **תחילת הבחינה:** התלמידים ישבו במקומותיהם. על השולחן יונחו אך ורק כלי כתיבה שתייה ומזון, דפי כתיבה (וציוד לימודי נוסף - אך ורק אם ניתנה הוראה מפורשת לכך). הימצאותו של חומר עזר שאינו מותר לשימוש ברשותם של תלמידים, במהלך הבחינה, גם אם לא עשו בו שימוש בפועל, אסור.
- **תלמידים מאחרים:** תלמיד שיאחר לבחינה, ימתין מחוץ לכיתה. הכנסת כל המאחרים תעשה במרוכז על ידי המשגיח, בחלוף 15 דקות. זמן זה לא יוחזר למאחרים. כלל זה נועד למענכם התלמידים, כדי לאפשר למי שהגיע בזמן היבחנות שקטה.
- **שמירה על השקט:** האווירה בכיתה הבחינה ובמסדרונות הסמוכים תהיה אווירה מכבדת. בזמן הבחינה יש לשמור על שקט מוחלט. אין לשוחח עם תלמידים אחרים. אם ברצונו של תלמיד לומר משהו, עליו להצביע - המשגיח יגיש אליו.
- **מהלך הבחינה:** על הנבחן לעבוד עבודה עצמית בלבד. אסור לו לעזור לנבחן אחר או לאחרים או להיעזר בנבחן אחר או באחרים בכל צורה שהיא, כגון שיחה והעברה או קבלה של פתקים והחזקה בספרים, ברשימות ובאמצעי עזר נוספים, פרט לאלה המותרים לשימוש בשאלון המסוים שהוא נבחן בו או שקיבל עליהם הודעה לפני הבחינה.
- **עזיבת הבחינה:** תלמידים יכולים לעזוב את מקומם רק עם קבלת רשות מהמשגיח בחדר הבחינה. תלמיד רשאי כמובן להגיש את בחינתו בכל עת. יציאה מחדר הבחינה, תיעשה בשקט, תוך התחשבות בשאר הנבחים. תלמידים שסיימו את בחינתם, לא ישהו בקומת הבחינה עד למועד סיומה.
- **יציאה לשירותים:** ככלל, לא תתאפשר יציאה במחצית השעה הראשונה של הבחינה. לאחר מכן, יציאה לשירותים תתאפשר באישור של המשגיח בלבד.
- **דיווח חובה:** כל החזקת שאלון בחינה שטרם חל מועד ההיבחנות בו בידי נבחן - בין שהגיע אליו באמצעות חבר ובין שהגיע אליו באמצעות רכישה, בין שעיין בו ובין שלא עיין בו - אסורה בהחלט. נבחן היודע כי שאלון בחינה נמצא בידי אדם כלשהו חייב להודיע על כך מיד למורה המקצועי.

- **אירוע הערכה קבוצתי:** אירוע הערכה שהוגדר מראש כקבוצתי יתבצע על-ידי כל חברי הקבוצה יחד (אלא אם כן, המורה הגדיר מראש ובמפורש שניתן לחלק את העבודה בין חברי הקבוצה). עבודה שנעשתה רק על ידי חלק מחברי הקבוצה - בשם כל חברי הקבוצה - תיפסל לכל חברי הקבוצה.

- **תלמידים בעלי התאמה לימודית של 'הקלדה':** התלמידים יגיעו לחדר משאבים (או למקום אחר, בהתאם להודעת המורה המקצועי). כל הכללים הקבועים בנוהל זה יחולו על הנבחנים, בשינויים הרלוונטיים. השימוש במחשב יעשה אך ורק לצורך הקלדת הבחינה. הנבחנים יעבירו את המחשב למצב 'טיסה'. שימוש במהלך הבחינה, ברשת או בקובץ אחר השמור במחשב, יביא לידי פסילת הבחינה באופן מיידי. כאשר סיים הנבחן להקליד את בחינתו, יפנה אל המשגיח ויודיע על כך. משלוח הבחינה למורה המקצועי במשו"ב, תבוצע יחד עם המשגיח.

- **אירועי הערכה מקוונים** כל הכללים הקבועים בנוהל זה יחולו על הנבחנים באירועי הערכה מקוונים, בשינויים הרלבנטיים.

- **ערעור על ציון אירוע הערכה:** זכותו של הנבחן לערער על הערכת בחינתו. ערעור על ציון שניתן באירוע הערכה, יעשה בצורה נעימה, מכבדת ומסודרת. זכרו! מורים בודקים אירועי הערכה רבים ולעיתים תיתכנה טעויות בבדיקה. אנו מעודדים את התלמידים להיות ערניים, לעבור על הערות המורים ולשאול שאלות - זהו חלק חשוב מתהליך הלמידה. הצוות החינוכי שמח בהצלחת מתחנכיו, רואה בהצלחתם את הצלחתו, יהיה קשוב לטענות ויתקן טעויות בחפץ לב.

תלמיד המעוניין לערער על ציון, יעלה על הכתב את השגותיו בטופס ערעור, יצרף את אירועי הערכה המקורי ויגיש את בקשת הערעור בעצמו למורה המקצועי לבירור ולבדיקה. בקשות ערעור על בחינה יוגשו בחלוף 72 שעות ממועד החזרת הבחינות. המורה ישיב לתלמיד את הערעור תוך זמן סביר ויסביר לתלמיד בעל פה את החלטתו.

ניתן יהיה לפנות לרכז המקצוע אך ורק לאחר קבלת התייחסות המורה המקצועי. עמדתו של הרכז תבטא את העמדה המקצועית הסופית ביחס לאירועי הערכה האמור אלא אם הרכז הוא המורה של התלמיד האמור. במקרה מעין זה מנהלת בית הספר היא הרשאית לקבוע את העמדה הסופית.

כיצד יבטיחו המשגיחים שמירה על טוהר הבחינות:

- **בתחילת הבחינה:** המשגיח יבדוק אם אין בכיתה חפצים, דפים ורישומים מיותרים. יש לוודא כי הלוח מחוק. יש לבקש מכל התלמידים להניח את חפציהם בקדמת הכתה.

- **כתיבת פרטי הבחינה על הלוח:** המשגיח יכתוב על הלוח את זמן הבחינה כולל תוספת זמן מותאמת. יש לעדכן את הזמנים מדי פעם.

- **שמירה על שקט בזמן הבחינה:** המשגיח ישמור על סביבת בחינה שקטה. המשגיח לא יענה על שאלות ביחס לבחינה, לא ישוחח עם הנבחנים, אלא לצורכי אכיפת נוהל זה או במענה לתלמיד שפנה אליו בהצבעה.

- **בדיקת המשגיח את הנבחנים:** המשגיח יסמן את נוכחות הנבחנים בטופס ייעודי שיימסר לו על ידי רכז המקצוע.

הערת המשגיח לנבחנים:

נבחן המשוחח במהלך הבחינה: יוזהר על ידי המשגיח. המשגיח ייגש לנבחן ויאמר לו בשקט ובצורה מכבדת, כי הוא מוזהר שלא לדבר שוב. לאחר אזהרה שנייה, יסמן המשגיח במחברת הבחינה את המקום שאליו הגיע הנבחן ויחתום לצד ההערה. בשלב זה המשגיח יקרא למורה המלמד או לרכז המקצוע.

- **נבחן אשר נמצא ברשותו חומר שלא הותר לשימוש בבחינה:** ייקח מהנבחן את החומר, יסמן במחברת הבחינה את המקום שאליו הגיע הנבחן, שעת מציאת החומר האסור, יחתום לצד ההערה ויקרא למורה המלמד או לרכז המקצוע.

כיצד יתקיים הליך בירור וטיפול משמעותי? תלמיד שנתפס מעתיק בבחינה, יחולו לגביו הכללים הבאים:

- **טיפול בזמן הבחינה:** המשגיח יאמר לתלמיד כבר בזמן הבחינה, בצורה פרטית-שקטה ומכבדת, כי הוא פעל בניגוד לנוהל 'טוהר הבחינות' וכי בתום הבחינה יועבר לבירור משמעותי. המשגיח יבהיר לתלמיד כי הוא רשאי לסיים לכתוב את המבחן. פסילת המבחן תיעשה בתום המבחן ולאחר קיום בירור משמעותי בעניינו.
- **דיווח המשגיח:** המשגיח ידווח על האירוע למורה המקצועי ולרכז המקצוע - רצוי לגבות את הדיווח ברישום של האירוע.
- **בירור משמעותי:** רכז המקצוע יעדכן את רכז השכבה ומחנך הכיתה - התלמיד יזמן לשיחת בירור, רצוי מאוד באותו היום. שיחת הבירור תערך בנוכחות המשגיח, המחנך והרכז.

▪ **לאחר הבירור:**

- **פעולות מחייבות:** תלמיד שבחינתו נפסלה, לא יהיה רשאי להיבחן בשנית באותו אירוע הערכה. יישלח מכתב להורי התלמיד, העתק לתיק האישי, תוזן הערת מעקב, [הערה במשו"ב]. הדברים נכונים גם באשר לבחינת מתכונת [תלמידי י"א וי"ב יהיו רשאים לגשת למועד חורף או למועד הבא עם השכבה הקודמת. פסילה של אירוע בסוף י"ב לא תאפשר תיקון].